

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 12. maijā¹

Lieta C-555/14

**IOS Finance EFC SA
pret
Servicio Murciano de Salud**

(Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia (Mursijas administratīvā tiesa Nr. 6, Spānija)
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Direktīvas 2000/35/EK un 2011/7/ES — Maksājumu kavējumi komercdarījumos — Darījumi starp
uzņēmumiem un publiskām iestādēm — Netaisni līguma noteikumi un prakse

1. Maksājumu kavējumu direktīvā² dalībvalstīm tiek prasīts paredzēt, ka līguma noteikums vai prakse attiecībā uz maksājuma dienu vai termiņu, nokavējuma procentu likmi vai atgūšanas izmaksu kompensāciju nav izpildāma vai rada iemeslu prasībai par zaudējumu atlīdzību, ja tā ir redzami netaisna pret kreditoru. Šajā nolūkā redzami netaisni līguma noteikumi vai prakse ietver nokavējuma procentu un atgūšanas izmaksu kompensācijas izslēgšanu. Dalībvalstīm ir arī jānodrošina, ka komercdarījumos, kur parādnieks ir publiska iestāde, kreditoram – bez vajadzības par to atgādināt – ir tiesības uz likumiskajiem nokavējuma procentiem.

2. Spānijā *Real Decreto-ley 8/2013, de 28 de junio, de medidas urgentes contra la morosidad de las Administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros* (Karaļa 2013. gada 28. jūnija Dekrētlukums 8/2013 par steidzamiem pasākumiem valsts pārvaldes iestāžu maksājumu kavējumu novēršanai un atbalstu pašvaldībām finansiālo problēmu risināšanai, turpmāk tekstā – “Likums 8/2013”) bija paredzēts ārkārtas finansēšanas mehānisms, ar ko uzņēmumi ar prasījumiem pret valsts iestādēm, kuru maksātspēja bija apdraudēta, varētu piekrist atteikties no tiesībām prasīt procentus, tiesvedības izdevumus un atgūšanas izmaksas apmaiņā pret tūlītēju pamatsummas samaksu. Tā rezultātā tika atcelts pienākums samaksāt visu parādu un izbeigta jebkāda ierosinātā tiesvedība.

3. Faktoringa sabiedrība iegādājās vairākus prasījumus no piegādātājiem pret Spānijas reģionālo veselības iestādi un Spānijas tiesās cēla atbilstošas prasības, ieskaitot procentus un atgūšanas izmaksas. Tad tā pievienojās ārkārtas finansēšanas mehānismam un atguva (gandrīz) visu pamatprasījumu. Tomēr tā ierosināja vēl vienu tiesvedību, pārsūdzot procentu un atgūšanas izmaksu izslēgšanu, ko tā uzskata par pretrunā esošu Maksājumu kavējumu direktīvai.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Pašlaik ietverti Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Direktīvā 2011/7/ES par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV L 48, 1. lpp.), kas ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīvas 2000/35/EK par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV L 200, 35. lpp.) pārstrādāta un grozīta versija.

4. Lai noteiktu, vai šis arguments ir pamatots, Mursijas *Juzgado Contencioso-Administrativo* (administratīvā tiesa) Nr. 6 lūdz sniegt prejudiciālu nolēmumu par šīs direktīvas interpretāciju. Papildjautājums, ko izvirza Komisija, ir, vai Maksājumu kavējumu direktīva pašreizējā redakcijā (Direktīva 2011/7) vai tās priekštece (Direktīva 2000/35) ir piemērojama *ratione temporis* prasījumiem pamatlietā.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 2000/35

5. Direktīvu 2000/35 bija piemērojama “visiem maksājumiem, kas tiek veikti kā atlīdzība komercdarījumos” (1. pants), proti, darījumiem “starp uzņēmumiem vai starp uzņēmumiem un valsts iestādēm, kuri izraisa preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību” (2. panta 1. punkts).

6. [Direktīvas 2000/35] 3. pantā it īpaši bija paredzēts:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka:

- a) procenti saskaņā ar d) apakšpunktu ir maksājami no dienas, kas seko līgumā noteiktajai maksājumu dienai vai maksājumu laika beigu dienai;
- b) ja maksājumu diena vai maksājumu laika beigu diena līgumā nav noteikta, procenti ir maksājami automātiski bez vajadzības atgādināt:
 - i) 30 dienas pēc tam, kad debitors saņēmis faktūrrēķinu vai līdzvērtīgu maksājuma pieprasījumu; vai

[..];

c) kreditoram ir tiesības uz procentiem par kavētu maksājumu tādā mērā, kā:

- i) viņš ir izpildījis savas līgumsaistības un juridiskos pienākumus; un
 - ii) viņš nav saņēmis attiecīgo summu laikā, ja vien debitors ir atbildīgs par nokavējumu;
- d) procentu līmenis par kavētu maksājumu (“obligātā likme”), kas debitoram ir jāmaksā, ir procentu likmes, ko Eiropas Centrālā banka piemērojusi savās pirms attiecīgā pusgada pirmās kalendāra dienas veiktajās pēdējās galvenajās refinansēšanas operācijās, (“standartlikmes”) un vismaz septiņu procentu punktu (“starpības”) summa, ja vien līgumā nav noteikts citādi. [..];
- e) ja vien debitors ir atbildīgs par nokavējumu, kreditoram ir tiesības prasīt saprātīgu kompensāciju no debitora par visām attiecīgajām piedziņas izmaksām, kas radušās debitora kavētā maksājuma dēļ. Prasot šādas piedziņas izmaksas attiecībā uz minēto parādu, ievēro caurskatāmības un samērīguma principus. Dalībvalstis, ievērojot iepriekš minētos principus, var noteikt maksimālos apmērus piedziņas izmaksām dažādiem parādu līmeņiem.

[..]

3. Dalībvalstis paredz, ka nolīgums par maksājuma dienu vai par kavēta maksājuma sekām, kas neatbilst 1. punkta b) līdz d) apakšpunkta un 2. punkta noteikumiem, nav jāizpilda vai tas ir par iemeslu prasībai par zaudējumu atlīdzību, ja, ņemot vērā visus lietas apstākļus, tai skaitā labu tirdzniecības praksi un ražojuma īpašības, nolīgums ir redzami netaisns pret kreditoru. Nosakot, vai

līgums ir redzami netaisns pret kreditoru, ņem vērā, *inter alia*, vai debitoram ir objektīvs iemesls novirzīties no 1. punkta b) līdz d) apakšpunkta un 2. punkta noteikumiem. Ja ir noteikts, ka šāds nolīgums ir redzami netaisns, piemēro likumā noteiktos noteikumus, ja vien valsts tiesas nenosaka atšķirīgus un taisnīgus nosacījumus.

4. Dalībvalstis nodrošina to, ka kreditoru un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu turpmāku tādu noteikumu izmantošanu, kas ir redzami netaisni 3. punkta nozīmē.

[..]”

7. [Direktīvas 2000/35] 6. pantā dalībvalstīm tika prasīts transponēt direktīvu līdz 2002. gada 8. augustam, bet tika atļauts tajās paturēt spēkā vai ieviest kreditoram par šīs direktīvas izpildei vajadzīgajiem noteikumiem labvēlīgākus spēkā esošus noteikumus un, it īpaši, izslēgt līdz 2002. gada 8. augustam noslēgtos līgumus.

Direktīva 2011/7

8. [Direktīvas 2011/7] 1. pantā ir paredzēts:

“1. Šīs direktīvas mērķis apkarot maksājumu kavējumus komercdarījumos, lai nodrošinātu iekšējā tirgus pienācīgu darbību, tādējādi veicinot uzņēmumu un jo īpaši MVU konkurētspēju.

2. Šo direktīvu piemēro visiem maksājumiem, ko veic kā atlīdzību komercdarījumos.

3. Dalībvalstis var šo direktīvu nepiemērot parādiem, uz kuriem attiecas pret parādnieku vērstas maksātnespējas procedūras, tostarp parādu pārstrukturēšanas procedūras.”

9. [Direktīvas 2011/7] 2. panta 1. punktā “komercdarījumi” ir definēti identiski Direktīvas 2000/35 2. panta 1. punktam.

10. [Direktīvas 2011/7] 4. panta, kas attiecas uz darījumiem starp uzņēmumiem un valsts iestādēm, 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina, ka komercdarījumos, kur parādnieks ir publiska iestāde, beidzoties 3., 4. vai 6. punktā noteiktajam termiņam, kreditoram bez vajadzības atgādināt ir tiesības uz likumiskajiem nokavējuma procentiem, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

a) kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības un juridiskos pienākumus; un

b) kreditors nav laikus saņēmis maksājamo summu, izņemot gadījumus, kad parādnieks nav atbildīgs par nokavējumu.”

11. [Direktīvas 2011/7] 4. panta 3., 4. un 6. punktā ir norādīts, ka maksājumu termiņš ir 30 vai – atsevišķos gadījumos – 60 dienas.

12. [Direktīvas 2011/7] 6. pants ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka – ja saskaņā ar 3. vai 4. pantu komercdarījumos kļūst maksājami nokavējuma procenti – kreditoram ir tiesības saņemt no parādnieka vismaz fiksētu summu EUR 40 apjomā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. punktā minētā fiksētā summa ir maksājama bez vajadzības atgādināt un kā kompensācija kreditoram par atgūšanas izmaksām.

3. Papildus 1. punktā minētajai fiksētajai summai kreditoram ir tiesības saņemt no parādnieka saprātīgu kompensāciju par jebkādam atgūšanas izmaksām, kas pārsniedz minēto fiksēto summu un kas radušās parādnieka maksājuma kavējuma dēļ. Tās varētu ietvert izdevumus, kas radušies, *inter alia*, algojot juristu vai parādu piedziņas aģentūru.”

13. [Direktīvas 2011/7] 7. pantā it īpaši ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis paredz, ka līguma noteikums vai prakse attiecībā uz maksājuma dienu vai termiņu, nokavējuma procentu likmi vai atgūšanas izmaksu kompensāciju nav izpildāma vai rada iemeslu prasībai par zaudējumu atlīdzību, ja tā ir redzami netaisna pret kreditoru. Nosakot, vai līguma noteikums vai prakse ir redzami netaisna pret kreditoru šā punkta pirmās daļas nozīmē, ņem vērā visus lietas apstākļus, tostarp:

- a) jebkādu tādu būtisku novirzi no labas tirdzniecības prakses, kura ir pretēja labai ticībai un taisnīgai darījumu veikšanai;
- b) ražojuma vai pakalpojuma īpašības; un
- c) to, vai parādniekam ir objektīvs iemesls novirzīties no likumisko nokavējuma procentu likmes [vai] no [...] maksājumu termiņa [...]

2. Šā panta 1. punkta nolūkā uzskata, ka redzami netaisns ir līguma noteikums vai prakse, kas izslēdz nokavējuma procentus.

3. Šā panta 1. punkta nolūkā prezumē, ka redzami netaisns ir līguma noteikums vai prakse, kas izslēdz 6. pantā minēto atgūšanas izmaksu kompensāciju.

[..]”

14. [Šīs direktīvas] 12. pantā it īpaši ir paredzēts:

“1. Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai līdz 2013. gada 16. martam izpildītu 1. līdz 8. panta un 10. panta prasības. [...]

[..]

3. Dalībvalstīs var palikt spēkā vai stāties spēkā noteikumi, kas kreditoram ir labvēlīgāki nekā šīs direktīvas prasību izpildei vajadzīgie noteikumi.

4. Transponējot šo direktīvu, dalībvalstis lemj par to, vai to attiecināt uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2013. gada 16. marta.”

15. [Direktīvas 2011/7] 13. pantā tostarp ir paredzēts:

“Direktīvu 2000/35/EK atceļ no 2013. gada 16. marta, neskarot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņu, kad tām minētā direktīva jātransponē savos tiesību aktos un jāpiemēro. Tomēr to turpina piemērot līgumiem, kuri noslēgti pirms minētās dienas un uz kuriem saskaņā ar 12. panta 4. punktu neattiecas šī direktīva.

[..]”

Spānijas tiesību akti

16. Direktīva 2000/35 Spānijas tiesībās tika transponēta ar *Ley 3/2004, de 29 de diciembre, por la que se establecen medidas de lucha contra la morosidad en las operaciones comerciales* (2004. gada 29. decembra Likums 3/2004 par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos, turpmāk tekstā – “Likums 3/2004”). Šis likums ir piemērojams līgumiem, kas noslēgti pēc 2002. gada 8. augusta.

17. Direktīva 2011/7 tika transponēta ar *Real Decreto-ley 4/2013, de 22 de febrero, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo* (Karaļa 2013. gada 22. februāra Dekrētlukums 4/2013 par uzņēmēju atbalsta pasākumiem un izaugsmes stimulēšanu un darbavietu radīšanu, turpmāk tekstā – “Likums 4/2013”)³, ar kura 33. pantu ir grozīts Likums 3/2004. Likuma 3/2004 9. panta 1. punktā tagad tostarp ir noteikts:

“Nav spēkā līdzēju vienošanās par samaksas termiņu vai samaksas nokavējuma sekām, kas neatbilst attiecīgi samaksas termiņam [..] vai likumiskajai procentu likmei [..], kā arī vienošanās, kuras ir pretrunā priekšnosacījumiem, kuri ļauj prasīt likumiskos procentus, kas ir noteikti 6. pantā, ja tās ir netaisnas attiecībā pret kreditoru, ņemot vērā visus lietas apstākļus, tostarp produkta vai pakalpojuma īpašības, to, vai parādnieks ir sniedzis papildu garantijas, un ierasto tirdzniecības praksi. Tiek prezumēts, ka netaisns ir līguma noteikums, ar kuru tiek izslēgta [..] atgūšanas izmaksu kompensācija.

[..]

Lai noteiktu, vai līguma noteikums vai prakse ir netaisna attiecībā pret kreditoru, citu apstākļu starpā ir jāņem vērā, vai parādniekam ir objektīvs iemesls atkāpties no maksājumu termiņa un likumisko nokavējuma procentu likmes [..]; ir jāņem vērā produkta vai pakalpojuma īpašības un jebkāda tāda būtiska novirze no labas tirdzniecības prakses, kura ir pretēja labai ticībai un godīgai darījumu veikšanai.

Tāpat, lai noteiktu, vai līguma noteikums vai prakse ir netaisna, apsverot visus lietas apstākļus, ir jāpārbauda, vai [šis noteikums vai prakse] galvenokārt ir paredzēta parādnieka papildu likviditātes nodrošināšanai uz kreditora rēķina, vai arī galvenais līgumslēdzējs uzspiež saviem pakalpojumu sniedzējiem vai apakšuzņēmējiem samaksas noteikumus, kas nav attaisnojami ar nosacījumiem, kādi ir viņam pašam, vai citu objektīvu iemeslu dēļ”⁴.

18. Par līgumiem, kas noslēgti pirms Likuma 4/2013 stāšanās spēkā, šī tiesību akta trešajā pārejas noteikumā ir paredzēts:

“[Likuma 3/2004] noteikumi ar grozījumiem, kuri ir noteikti šajā likumā, attieksies uz visu līgumu izpildi gadu pēc šī Karaļa dekrētlukuma spēkā stāšanās, pat ja tie ir tikuši noslēgti agrāk.”

3 — Tā vismaz ir norādīts iesniedzējtiesas lēmumā. Spānijas valdība rakstveida apsvērumos norāda, ka transponēšana tika veikta ar *Ley 11/2013, de 26 de julio, de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo* (2013. gada 26. jūnija Likums 11/2013 par pasākumiem, lai atbalstītu uzņēmumus un veicinātu izaugsmi un darbavietu radīšanu). Nepaudīšu viedokli par to, kas ir pareizi.

4 — Iesniedzējtiesas lēmumā ir norādīts, ka šis punkts savukārt ir grozīts ar *Ley 17/2014, de 30 de septiembre, por la que se adoptan medidas urgentes en materia de refinanciación y reestructuración de deuda empresarial* (2014. gada 30. septembra Likums 17/2014, ar kuru apstiprina steidzamus pasākumus uzņēmumu parādu refinansēšanai un restruktūrizācijai). Tomēr nav paskaidrots, kādā veidā tas ir grozīts.

19. Likumā 8/2013⁵ tika noteikta ar diviem iepriekšējiem likumiem uzsāktā un papildinātā ārkārtas finansēšanas mehānisma, *inter alia*, Mursijas reģiona autonomā apgabala (*Comunidad Autónoma de la Región de Murcia*) pakalpojumu sniedzēju rēķinu apmaksai trešā un pēdējā fāze. Atbilstoši šim mehānismam pakalpojumu sniedzēji piekrita atteikties no daļas parāda, kas radies no valsts pārvaldes iestāžu maksājumu kavējuma, apmaiņā pret pamatparāda nekavējošu samaksu⁶.

20. Iesniedzējtiesa norāda, ka šī tiesību akta mērķis bija paredzēt īstermiņa, ārkārtas un steidzamus pasākumus, kas palīdzētu samazināt un izskaust valsts pārvaldes iestāžu maksājumu kavējumus pirms strukturālu pasākumu piemērošanas, lai sasniegtu budžeta stabilitātes un finansiālās ilgtspējas mērķus.

21. Minētā tiesību akta 6. pantā “Parādsaistību apmaksas sekas” ir noteikts:

“Samaksājot pakalpojuma sniedzējam, tiek izbeigtas attiecīgi autonomā apgabala vai pašvaldības parādsaistības pret pakalpojuma sniedzēju, kurās ir ietverta pamatsumma, procenti, tiesvedības izdevumi un jebkuri citi papildu izdevumi.”

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

22. No 2008. līdz 2013. gadam virkne piegādātāju veica piegādes un sniedza pakalpojumus veselības aizsardzības nozarē *Servicio Murciano de Salud* (Mursijas Veselības dienests, turpmāk tekstā – “Veselības dienests”) pakļautībā esošajām medicīnas iestādēm, kuras termiņā nesamaksāja attiecīgos rēķinus.

23. *IOS Finance EFC SA* no minētajiem piegādātājiem nopirka noteiktus no nenomaksātajiem rēķiniem izrietošus parādus⁷. 2013. gada septembrī *IOS Finance* pieprasīja samaksu no Veselības dienesta EUR 2 780 463,37 apmērā saskaņā ar neapmaksātajiem rēķiniem, kuru prasījuma tiesības tam bija cedētas; EUR 165 164,24 apmērā kā uzkrātos nokavējuma procentus par neapmaksātajiem rēķiniem atbilstoši stāvoklim 2013. gada 2. septembrī, neieskaitot procentus, kas turpina pieaugt, un EUR 14 256,35 apmērā kā atgūšanas izmaksu kompensāciju. Veselības dienests nesamaksāja.

24. 2013. gada decembrī *IOS Finance* paziņoja, ka cels administratīvu prasību par netiešu atteikumu tās samaksas prasījumam. Tomēr pēc tam tā pievienojās Mursijas autonomā apgabala finansēšanas ārkārtas mehānismam pakalpojumu sniedzēju rēķinu apmaksai trešās fāzes otrajā daļā, kas noteikts ar Likumu 8/2013, ar šajā tiesību normā paredzētajām sekām. Piemērojot minēto mehānismu, no prasītās pamatsummas *IOS Finance* atguva EUR 2 765 621,79. Tomēr tā nesaņēma ne no apmaksātajiem rēķiniem izrietošos nokavējuma procentus, ne arī atgūšanas izmaksu kompensāciju.

25. 2014. gada maijā *IOS Finance* cēla prasību *Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia* (Mursijas administratīvā tiesa Nr. 6), pieprasot samaksāt EUR 272 771,03 apmērā kā nokavējuma procentus un EUR 14 256,35 apmērā kā kompensāciju par atgūšanas izmaksām.

26. Tā norāda, ka a) nevar atteikties no tiesībām prasīt nokavējuma procentus un atgūšanas izmaksas un tās rodas *ope legis* pēc samaksas termiņa beigām, ja valsts pārvaldes iestāde nav samaksājusi parāda pamatsummu; b) Likuma 8/2013 noteikums, ka pamatsummas samaksas rezultātā zūd [tiesības prasīt] procentus, tiesvedības izdevumus un jebkurus citus papildu izdevumus, ir pretrunā Savienības tiesību normām, un c) Maksājumu kavējumu direktīva ir tieši piemērojama, ciktāl tajā ir noteikts, ka redzami netaisns ir līguma noteikums vai prakse, kas izslēdz nokavējuma procentus un atgūšanas izmaksu kompensāciju.

5 — Minēts iepriekš 2. punktā.

6 — Tiesas sēdē tika norādīts, ka šis mehānisms šobrīd vairs nav pieejams, 2013. gada 31. decembris bija beigu termiņš, lai uz to pieteiktos.

7 — Lai gan iesniedzējtiesas lēmumā nav norādīts attiecīgās cesijas datums vai datumi, *IOS Finance* pārstāvis, tiesas sēdē atbildot uz jautājumu, norādīja, ka šī sabiedrība bija iegādājusies parādus pirms refinansēšanas plāna ieviešanas atbilstoši Likumam 8/2013.

27. Veselības dienests apgalvo, ka pievienošanās finansēšanas ārkārtas mehānismam pakalpojumu sniedzēju rēķinu apmaksai ir brīvprātīga un atteikšanās no tiesībām prasīt nokavējuma procentus un atgūšanas izmaksas nenotiek pirms parāda rašanās, bet gan tad, kad parāds ir radies un nav ticis samaksāts.

28. Iesniedzējtiesai ir šaubas par piemērojamo Savienības tiesību normu interpretāciju un piemēroto Spānijas tiesību normu saderību ar tām. Līdz ar to tā lūdz sniegt šādu prejudiciālu nolēmumu:

“Ņemot vērā [Direktīvas 2011/7] 4. panta 1. punktā, 6. pantā un 7. panta 2. un 3. punktā noteikto:

Vai šīs direktīvas 7. panta 2. punkts ir interpretējams tādējādi, ka dalībvalsts nedrīkst izvirzīt atteikšanos no nokavējuma procentiem kā nosacījumu pamatparāda atgūšanai?

Vai šīs direktīvas 7. panta 3. punkts ir interpretējams tādējādi, ka dalībvalsts nedrīkst izvirzīt atteikšanos no atgūšanas izmaksām kā nosacījumu pamatparāda atgūšanai?

Ja atbilde uz abiem jautājumiem ir apstiprinoša, vai līgumslēdzēja iestāde parādniece var atsaukties uz pušu gribas autonomijas principu, lai izvairītos no pienākuma samaksāt nokavējuma procentus un atgūšanas izmaksas?”

29. Rakstveida apsvērumus ir iesniegušas *IOS Finance*, Spānijas un Vācijas valdības, kā arī Eiropas Komisija. Tiesas sēdē, kas notika 2016. gada 2. martā, mutvārdu apsvērumus sniedza *IOS Finance*, Spānijas valdība un Komisija.

Vērtējums

Ievada apsvērumi

30. Lai gan šķiet, ka iesniedzējtiesas jautājumi ir balstīti uz pieņēmumu, ka pamatlietas faktiem *ratione temporis* piemērojamais tiesību akts ir Direktīva 2011/7, Komisija rakstveida apsvērumos norāda, ka situācija var arī nebūt tik vienkārša.

31. Komisija atzīmē, ka Direktīvas 2011/7 12. panta 4. punkts ļauj dalībvalstīm, transponējot šo direktīvu, no tās tvēruma izslēgt pirms 2013. gada 16. marta noslēgtos līgumus. Turpinājumā tā norāda uz Likuma 4/2013 pārejas noteikumiem, kuros noteikts, ka visu līgumu “izpildei gadu pēc šī likuma spēkā stāšanās, pat ja tie ir tikuši noslēgti agrāk”, vēl arvien ir jānotiek saskaņā ar Likumu 3/2004. No tā Komisija secina, ka Spānijas likumdevējs ir izvēlējis no Direktīvas 2011/7 tvēruma izslēgt līgumus, kas noslēgti pirms Likuma 4/2013 stāšanās spēkā, proti, 2014. gada 24. februāra. Šiem līgumiem attiecīgi joprojām ir piemērojama Direktīva 2000/35.

32. Neizteikšu viedokli par attiecīgā pārejas noteikuma nozīmi vai par tā piemērošanu pamatlietā aplūkotojumiem. Tas ir jautājums, kas pilnībā ir piekritīgs valsts tiesai. Tomēr saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru apstāklis, ka valsts tiesa, formāli izsakoties, prejudiciālo jautājumu ir formulējusi, atsaucoties uz atsevišķām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem ir atsaukusies. Šajā ziņā Tiesai no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas, tostarp no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu motivācijas, ir tiesības nošķirt tos ES tiesību elementus, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā strīda priekšmetu⁸.

8 — Skat., *inter alia*, spriedumu, 2015. gada 17. novembris, *Regio Post* (C-115/14, EU:C:2015:760, 46. punkts).

33. Tādēļ iesniedzējtiesas jautājumus izskatīšu, pēc kārtas ņemot vērā gan Direktīvu 2000/35, gan Direktīvu 2011/7.

Pirmais un otrais jautājums

34. Ar pirmo un otro jautājumu, kurus aplūkošu kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai ES tiesību akti, kuros tiek reglamentēti komercparādu maksājumu kavējumi, ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos saskaņā ar valsts tiesību aktiem tiek aizliegts tiesiskais regulējums, kas a) dod kreditoram tiesības pieteikties uz shēmu, kura paredz “paātrinātu” attiecīgās pamatparāda summas samaksu saskaņā ar līgumu, kas veicama, ja kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības, ar nosacījumu, ka tas atsakās no tiesībām saņemt nokavējuma procentus un kompensāciju par atgūšanas izmaksām, bet savukārt b) ļauj kreditoram atteikties pieteikties uz šādu shēmu, kā rezultātā kreditoram paliek tiesības saņemt gan procentus, gan kompensāciju, kaut arī ir iespējams, ka tam ievērojami ilgāk būs jāgaida, lai saņemtu samaksu. Iesniedzējtiesa uzdod šos jautājumus it īpaši attiecībā uz noteikumiem, kas tagad ir Direktīvas 2011/7 7. panta 2. un 3. punkts, kuros ir reglamentēti redzami netaisni līguma noteikumi vai prakse.

Direktīva 2000/35

35. Direktīva 2000/35 tika pieņemta, lai novērstu, ka “pārmērīgi ilgu maksājumu laiku un kavētu maksājumu dēļ uzņēmumiem [...] ir ievērojamas administratīvas un finanšu grūtības”⁹. Preambulas 12. apsvērumā bija norādīts: “Kavētu maksājumu novēršanas mērķi iekšējā tirgū nevar apmierinoši sasniegt dalībvalstis, kas darbojas atsevišķi, un tādēļ Kopiena to var sasniegt labāk. Šī direktīva nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šā mērķa sasniegšanai. Šī direktīva tāpat kopumā atbilst subsidiaritātes principa un proporcionālītātes principa prasībām, kas noteiktas Līguma 5. pantā”. Saskaņā ar preambulas 16. apsvērumu “kavēti maksājumi ir līguma pārkāpums, kas ar zemām procentu likmēm par kavētiem maksājumiem un/vai ilgu atlīdzināšanas procedūru ir kļuvis pievilcīgs debitoriem vairumā dalībvalstu”. Turklāt preambulas 19. apsvērumā bija noteikts, ka “šai direktīvai būtu jāaizliedz iespēja ļaunprātīgi izmantot brīvību slēgt līgumus par ļaunu kreditoram”.

36. Uzreiz jānorāda, ka Direktīvai 2000/35 bija ierobežots tvērums. Spriedumā *Caffaro* Tiesa uzskatīja, ka šī direktīva ir jāinterpretē, ņemot vērā tās mērķi un ar to izveidoto sistēmu¹⁰. Turklāt tā konstatēja, ka šajā direktīvā “ir paredzēts tikai iespēju robežās saskaņot dažus maksāšanas noteikumus un praksi dalībvalstīs, lai novērstu maksājumu kavējumus komercdarījumos” un “ir reglamentēti tikai daži īpaši noteikumi par šādiem kavējumiem, proti, maksājumu kavējuma procenti [...], atruna par īpašumtiesību saglabāšanu līdz samaksai [...] un bezstrīdus parādu piedziņas procedūras [...]”¹¹. Secinājumos šajā lietā ģenerāladvokāte V. Trstenjaka [*V. Trstenjak*] piebilda, ka ar direktīvu ir veikta tikai “minimāla saskaņošana”¹². Citiem vārdiem sakot, šī direktīva nebūtu jāinterpretē tā, ka tajā tiek mēģināts saskaņot katru dalībvalstu tiesību aktu aspektu par kavētiem parādu maksājumiem komercdarījumos¹³.

37. Pāriešu pie sikākas tās saskaņošanas izpētes, kādu ar šo direktīvu ir mēģināts panākt, pirmo divu prejudiciālo jautājumu kontekstā.

9 — Preambulas 7. apsvēruma.

10 — Spriedums, 2008. gada 11. septembris, *Caffaro* (C-265/07, EU:C:2008:496, 14. punkts).

11 — Spriedums, 2008. gada 11. septembris, *Caffaro* (C-265/07, EU:C:2008:496, 15. un 16. punkts).

12 — Secinājumi lietā *Caffaro* (C-265/07, EU:C:2008:250, 28. punkts).

13 — Skat. arī spriedumus, 2006. gada 26. oktobris, Komisija/Itālija (C-302/05, EU:C:2006:683, 23. punkts) un 2008. gada 3. aprīlis, *01051 Telecom* (C-306/06, EU:C:2008:187, 21. punkts), kurā Tiesa nosprieda, ka ar direktīvu netiek pilnībā saskaņotas visas normas, kas attiecas uz maksājumu kavējumiem komercdarījumos, bet tajā ir paredzētas dažas īpašas normas šajā jautājumā.

38. Direktīvas 2000/35 3. panta 1. punktā kreditoriem ir piešķirta virkne tiesību, kas paredzētas to aizsardzībai pret kavētiem maksājumiem. Konkrētāk, tajā ir norādīts datums, no kura jāmaksā procenti¹⁴, un procentu līmenis, kāds parādniekam ir jāmaksā par kavētu maksājumu¹⁵. Procenti bija jāmaksā tikai tad, ja kreditors bija izpildījis savas līgumsaistības un juridiskos pienākumus un nebija saņēmis pienākošos summu laikā, ja vien parādnieks bija atbildīgs par nokavējumu¹⁶. Šajā direktīvā kreditoram arī tika piešķirtas tiesības prasīt saprātīgu kompensāciju no parādnieka par visām attiecīgajām piedziņas izmaksām, kas radušās parādnieka kavētā maksājuma dēļ (ja vien parādnieks bija atbildīgs par nokavējumu)¹⁷. Šajās izmaksās bija jāievēro pārredzamības un samērīguma principi attiecībā uz minēto parādu, un dalībvalstīm bija ļauts noteikt maksimālās piedziņas izmaksas dažādiem parādu līmeņiem, tomēr vienmēr ar nosacījumu, ka tās ievēro šos principus. [Direktīvas 2000/35] 3. panta 2. punktā bija reglamentēts, no kuras dienas un ar kādu likmi bija jāmaksā procenti atsevišķos gadījumos¹⁸.

39. [Direktīvas 2000/35] 3. panta 1. punktā dotās tiesības attiecībā uz maksājuma termiņu un maksājamo procentu likmi bija piemērojamas tikai tiktāl, ciktāl līgumā nebija noteikts citādi. 3. panta 3. punktā bija novērsta citkārt iespējamā izteiktā atšķirība aizsardzībā, paredzot noteikumus par redzami netaisniem līguma noteikumiem. Dalībvalstīm bija jāparedz, ka vienošanās par maksājuma dienu vai par kavēta maksājuma sekām, kas neatbilda 3. panta 1. punkta b) līdz d) apakšpunkta un 2. punkta noteikumiem, nebija piemērojama vai tā bija iemesls prasībai par zaudējumu atlīdzību, ja, ņemot vērā visus lietas apstākļus, vienošanās bija redzami netaisna attiecībā pret kreditoru. Nosakot, vai vienošanās atbilst šai kategorijai, bija jāņem vērā, vai parādniekam ir objektīvs iemesls atkāpties no šiem noteikumiem. Ja tika noteikts, ka šāda vienošanās ir redzami netaisna, tad bija piemērojami 3. panta 1. punkta b) līdz d) apakšpunkta un 2. punkta noteikumi (kas definēti kā "likumiskie noteikumi"), ja vien valsts tiesas nenoteica citus taisnīgus nosacījumus. [Direktīvas 2000/35] 3. panta 3. punkta tvērums neattiecās uz 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā paredzētajiem piedziņas izmaksu pasākumiem. Tomēr šajā tiesību normā paredzētā aizsardzība nebija noteikta līguma nosacījumos.

40. Tādējādi Direktīvas 2000/35 3. pantā kreditoriem bija piešķirta virkne tiesību attiecībā uz kavētiem maksājumiem¹⁹. Ja un ciktāl pamatā esošajā līgumā nebija minēti šie noteikumi, tiem tiesiski bija netieši jāizriet no likuma attiecībā uz maksājuma termiņu saskaņā ar līgumu un maksājamo procentu likmi. Ciktāl attiecīgajā līgumā bija paredzēti šie jautājumi, bet netika paplašināta 3. panta 1. punkta b) līdz d) apakšpunktā un 2. punktā paredzētā aizsardzība, pastāvēja risks, ka tas nav jāizpilda vai ir iemesls prasībai par zaudējumu atlīdzību. Tiesības saņemt kompensāciju par kavētiem maksājumiem bija jāiebrīdina valsts tiesību aktos. Līgums, kas noslēgts starp kreditoru un parādnieku, tika mainīts tikai tādā mērā, kas attiecās uz procentiem un kompensāciju par kavēto maksājumu. Tā bija (ierobežotā) saskaņošanas pakāpe, kuru tika mēģināts panākt šajā direktīvā. Citiem vārdiem sakot, kreditoram tika piešķirtas vairākas priekšrocības, kuras viņš varēja izvēlēties izmantot vai neizmantot.

41. Vai varētu teikt, ka Direktīvā 2000/35 kreditoram, kuram bija nodrošinātas šīs tiesības, tika liegts atteikties no tām apmaiņā pret tūlītēju samaksu apstākļos, kad viņš, ja izvēlētos, varētu tā vietā arī pieņemt lēmumu atteikties to darīt un gaidīt samaksu pilnā apmērā? Manuprāt, nē.

14 — A) un b) apakšpunkts.

15 — D) apakšpunkts.

16 — C) apakšpunkts.

17 — E) apakšpunkts.

18 — Detalizētāk par Direktīvas 2000/35 3. pantu skat. spriedumu, 2008. gada 11. decembris, Komisija/Spānija (C-380/06, EU:C:2008:702, 17. un nākamie punkti).

19 — Tiesa ir nospriedusi, ka dalībvalstīm noteiktais pienākums saskaņā ar 3. pantu nodrošināt, ka samaksas nokavējuma gadījumā ir maksājami procenti, ir bez nosacījumiem un pietiekami precīzs, lai tam būtu tieša iedarbība. Skat. spriedumu, 2012. gada 24. maijs, *Amia* (C-97/11, EU:C:2012:306, 37. punkts).

42. Patiešām ir taisnība, ka, lai īstenotu šādu atteikšanos, būtu nepieciešama vienošanās. Tomēr šāds līgums pēc definīcijas būtu pakārtots attiecībā pret pirmo līgumu, ar kuru izveidojās pats parāds. Tas nozīmētu atkāpties no pirmajā līgumā paredzētajām kreditora tiesībām, aizstājot tās ar jaunām tiesībām, proti, tiesībām uz tūlītēju samaksu. Ar nosacījumu, ka tiesības gaidīt samaksu pilnībā vienmēr bija īstas, nevis iluzoras, nevaru uzskatīt, ka šāda kārtība varētu tikt klasificēta kā “redzami netaisna” pret kreditoru Direktīvas 2000/35 3. panta 3. punkta izpratnē. Jau pati kreditoram dotās izvēles pastāvēšana vien varētu nepieļaut minēto secinājumu.

43. Piemērojot šādu argumentāciju pamatlietā, vēlos izteikt dažas piezīmes. Pirmkārt, kā *IOS Finance* pārstāvis norādīja tiesas sēdē, Tiesa ir nospriedusi, ka, lai gan nosacījumiem, ar kādiem tiek slēgti līgumi, kopumā ir raksturīgs gribas autonomijas princips līgumu slēgšanā, tomēr no piemērojamā ES tiesiskā regulējuma var izrietēt šī principa ierobežojumi²⁰. Tomēr, lai piemērotu šo argumentāciju, ar ES tiesību aktiem vispirms jāierobežo šī brīvība. Lai gan var tikt konstatēts, ka ar šīs direktīvas 3. panta 3. punkta noteikumiem tika ieviesti zināmi ierobežojumi līgumslēdzēju līgumu slēgšanas brīvībai jebkurā gadījumā, kad parādnieks neveic maksājumu tam paredzētajā dienā, manuprāt, tas netika darīts attiecībā uz iepriekš 41. punktā aprakstīto situāciju.

44. Otrkārt, ar Likumu 8/2013 ieviestais finansēšanas mehānisms ļāva kreditoram izvēlēties. Viņš varētu pieteikties uz šo mehānismu, un tādā gadījumā viņam tiktu samaksāts, ja ne uzreiz, tad vismaz drīz. Pakārtoti, viņš varēja izvēlēties, lai turpinās līdzšinējā situācija kā līdz šim. Ja viņš tā darīja, jādomā, ka samaksa viņam būtu jāgaida ilgāk (un, iespējams, ievērojami ilgāk), taču viņš saglabātu tiesības pieprasīt nokavējuma procentus un kompensāciju par piedziņas izmaksām. Kad tiesas sēdē par to tika uzdots jautājums Spānijas valdības pārstāvim, tas paziņoja, ka visiem kreditoriem, kuri bija izvēlējušies nepieteikties uz šo mehānismu, tagad faktiski ir samaksāts pilnā apmērā. Lai gan Komisija, atbildot uz to, enerģiski mēģināja iebilst, ka šis mehānisms kaut kādā ziņā nebija brīvprātīgs un kreditoriem faktiski nebija izvēles, šāds arguments, ņemot vērā Spānijas valdības sniegtos paskaidrojumus²¹, man nešķiet būtisks.

45. Patiešām, šis izvēles elements – un ar to saistītie riski – man šķiet normāla uzņēmējdarbības sastāvdaļa. Pēc finansēšanas mehānisma ieviešanas tika piedāvātas divas alternatīvas. Pirmajā (pieteikšanās uz šo mehānismu) tika paredzēta zemāka riska pakāpe un nenozīmīgāka atlīdzība. Otrajā (izvēloties turpināt kā iepriekš) tika piedāvāts augstāks risks, bet arī iespēja saņemt lielāku atlīdzību. Neuzskatu, ka šāda veida situācijas novēršanai tika ieviesta šī direktīva.

46. Treškārt, manuprāt, kopējo iznākumu nemaina tas, ka parādnieks pamatlietā bija valsts iestāde, nevis privāts uzņēmums. Tā patiešām ir taisnība, ka dalībvalsts pienākumu īstenošana saskaņā ar direktīvu ir vairāk nekā tikai tādu pasākumu ieviešana valsts tiesību aktos, kuros atspoguļotas šajā direktīvā noteiktās materiālo tiesību normas. Tai ir arī pienākums piemērot šīs normas un realizēt tās praksē²². *A fortiori* tā būtu gadījumā, kad parādnieks ar saistībām ir valsts vai valsts iestāde. Taču dalībvalstij noteiktā prasība šajā sakarā pēc definīcijas nepārsniedz šajā direktīvā noteiktos pienākumus. Tā kā atbilstoši maniem secinājumiem šo pienākumi ietvari nesniedzās tik tālu, lai nepieļautu tādu maksāšanas kārtību kreditoriem kā pamatlietā, manis tikko izklāstītie principi nevar likt noteikt pienākumu dalībvalstij izpildīt prasību, kāda nav paredzēta pašā direktīvā²³.

20 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2010. gada 20. maijs, *Harms* (C-434/08, EU:C:2010:285, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 — Būtu jāuzsver, ka, ja situācija būtu citāda un kreditoram šajā ziņā nebūtu sniegtas reālas izvēles iespējas, šāda kārtība būtu jāuzskata par pretrunā esošu direktīvas prasībām un 3. panta 3. punkta izpratnē tā būtu “redzami netaisna” pret kreditoriem.

22 — Šajā ziņā skat., *inter alia*, spriedumus, 1984. gada 10. aprīlis, *von Colson* un *Kamann* (14/83, EU:C:1984:153, 23. punkts) un 1993. gada 2. augusts, *Marshall* (C-271/91, EU:C:1993:335, 24. punkts). Skat. arī Prechal, S., *Directives in EC Law*. Oxford University Press, Oksforda, 2010, 51. un nākamās lpp.

23 — Lai sniegtu pilnīgu priekšstatu, piebilstīšu, ka, lai gan no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka Veselības dienests veica maksājumu *IOS Finance*, Spānijas valdība tiesas sēdē norādīja, ka to faktiski bija veikusi valsts, bet Veselības dienestam vienlaicīgi tika noteikts vēlākas sekojošas atmaksāšanas pienākums. Neuzskatu, ka šim jautājumam ir kāda ietekme uz manu analīzi par pamatjautājumiem.

47. Apskatot šīs lietas būtību citādi, manuprāt, jautājums ir par to, vai dalībvalsts rīcība pamatlietā bija likumīga. Pieņemsim, ka parādnieks šajās saistībās nav valsts vai valsts iestāde, bet gan privāts uzņēmums. Manuprāt, nebūtu īpaši sarežģīti secināt, ka šāds uzņēmums saskaņā ar šo direktīvu varētu likumīgi piedāvāt kreditoram kompromisa vienošanos, kas līdzīga tai, kas piedāvāta *IOS Finance* saskaņā ar šajā lietā izskatāmo finansēšanas mehānismu. Vai šai atbildei būtu jābūt atšķirīgai, ja šajā vienādojumā būtu jāaizstāj dalībvalsts vai kāda no tās iestādēm? Manuprāt, nē.

48. Visbeidzot un vēlreiz atkārtoti, ka tiesas sēdē notika debates par to, kāda ietekme ir faktam, ka kreditors pamatlietā nebija sākotnējais preču piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs Veselības dienestam, bet faktoringa sabiedrība. Vai tas, ko varētu nosaukt par pamatā esošajiem vērtspapīriem, ietekmē manus iepriekš 41. punktā izklāstītos secinājumus?

49. Manuprāt, neietekmē.

50. Faktoringa sabiedrības sniedz pakalpojumu uzņēmējdarbības videi. Tās to dara, ar atlaidi pārņemot to uzņēmumu ieģrāmatotos parādus, kuri parasti darbojas ražošanas, mazumtirdzniecības vai pakalpojumu nozarēs. Aprēķinot šo atlaidi, attiecīgās sabiedrības ņems vērā visus būtiskos elementus, tai skaitā iespējamo samaksas termiņu un nesamaksāšanas risku. Šāda rīcība neizbēgami būs saistīta ar zināmu šīs sabiedrības veiktu vērtējumu. Tās spēja noteikt atbilstošu atlaidi šā vērtējuma rezultātā noteiks tās panākumus vai neveiksmi tirgū. Apmaiņā pret piedāvātās atlaides pieņemšanu attiecīgais uzņēmums saņems tūlītēju (daļēju) parāda samaksu. Faktoringa sabiedrība savukārt pilnībā pārņems parāda prasījumu. Saskaņā ar principu *assignatus utitur iure auctoris* cedētais parāds būs tieši tas parāds (ne vairāk, bet arī ne mazāk), kas pirms cedēšanas bija uzņēmuma grāmatvedības dokumentos un kas ir samaksāts. Tas, ka pamatlietā attiecīgā faktoringa sabiedrība, šķiet, ir samaksājusi pamatā esošos parādus pirms šī mehānisma ieviešanas un tā rezultātā ieguvusi to, kas varētu izskatīties pēc negaidītas peļņas, manuprāt, neietekmē pamatjautājumus.

51. No tā izriet, ka Direktīva 2000/35 un, it īpaši, tās 3. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos netiek aizliegtas valsts tiesību normas, kas a) dod kreditoram tiesības pieteikties uz shēmu, kurā paredzēta “paātrināta” attiecīgā pamatparāda summas samaksa, kas jāmaksā saskaņā ar līgumu, ja kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības, ievērojot nosacījumu, ka tas atsakās no tiesībām saņemt nokavējuma procentus un kompensāciju par atgūšanas izmaksām, savukārt b) ļauj kreditoram atteikties pieteikties uz šādu shēmu, kā rezultātā viņam paliks tiesības saņemt gan procentus, gan kompensāciju, lai gan ir iespējams, ka tam ievērojami ilgāk būs jāgaida samaksa.

Direktīva 2011/7

52. Direktīvā 2011/7 tika pārstrādāta Direktīva 2000/35, balstoties uz iepriekšējās direktīvas kreditoriem sniegto aizsardzību pret maksājumu kavējumiem komercdarījumos. Šķiet, bija viedoklis, ka Direktīvai 2000/35 šajā sakarā neizdevās vai vismaz nepietiekami veiksmīgi izdevās sasniegt tajā paredzētos mērķus²⁴. Šādas ir galvenās izmaiņas, kas ieviestas ar jauno tiesību aktu.

53. [Direktīvas 2011/7] 1. panta 3. punktā dalībvalstīm ir ļauts šo direktīvu nepiemērot parādiem, uz kuriem attiecas pret parādnieku vērstas maksātnespējas procedūras, tostarp parādu pārstrukturēšanas procedūras. Tā kā tiesas sēdē Tiesa tika informēta, ka Spānijā nav ieviesti attiecīgi pasākumi, tālāk šo jautājumu neizskatīšu.

24 — Skat., piemēram, Komisijas priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (pārstrādāta redakcija) (COM(2009) 126, galīgā redakcija) paskaidrojuma rakstu, kurā atzīmēts, ka “milzum daudz pierādījumu liecina, ka Eiropas Savienībā komercdarījumos joprojām raksturīga problēma ir maksājumu kavējumi, kaut arī [Direktīva 2000/35] ir stājusies spēkā”.

54. Gan Direktīvas 2011/7 3., gan 4. pantā kreditoram ir paredzētas tiesības uz nokavējuma procentiem, tādējādi atspoguļojot Direktīvas 2000/35 3. panta 1. punktu. Tomēr šajos pantos ir nošķirti darījumi starp diviem vai vairākiem uzņēmumiem²⁵ (saskaņā ar 3. pantu) un darījumi starp uzņēmumiem un valsts pārvaldes iestādēm (saskaņā ar 4. pantu)²⁶. Tā kā parasti tiek uzskatīts, ka pēdējām no minētajām ir lielāka ieņēmumu plūsma un spēja iegūt finansējumu ar izdevīgākiem nosacījumiem nekā uzņēmumiem²⁷, tām parasti tiek piemēroti stingrāki nosacījumi. Attiecībā uz maksājuma dienu vai termiņu 3. pantā ir paredzēts, ka tas var tikt noteikts līgumā, bet ne ilgāks par 60 dienām, ja vien līgumā nav īpaši noteikts citādi un ja tas nav redzami netaisni attiecībā pret kreditoru 7. panta nozīmē²⁸. Saskaņā ar 4. pantu minētais termiņš vairumā gadījumu nedrīkst pārsniegt 30 dienas. Procentu likmei, ko saskaņā ar 3. pantu piemēro maksājumu kavējumiem, jābūt likmei, par ko vienojušās puses, ievērojot noteikumus, kuros reglamentēti 7. pantā paredzētie netaisnie līguma noteikumi un prakse²⁹. Līdzvērtīga likme saskaņā ar 4. pantu vienmēr ir sodoša, un tā ir jāaprēķina, atsaucoties uz šeit minēto “pamatlikmi”³⁰, kam pieskaitīti vismaz astoņi procentpunkti.

55. Šīs direktīvas 6. pantā kreditoriem, kuri vēlas saņemt atgūšanas izmaksu kompensāciju, ir paredzēta lielāka noteiktība nekā Direktīvas 2000/35 3. panta 1. punkta e) apakšpunktā. Konkrētāk, tajā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai, ja saskaņā ar 3. vai 4. pantu komercdarījumos ir jāmaksā nokavējuma procenti, kreditoram būtu tiesības saņemt no parādnieka vismaz fiksētu summu EUR 40 apmērā.

56. Ar Direktīvas 2011/7 7. pantu ir aizstāts Direktīvas 2000/35 3. panta 3. punkts. Saskaņā ar tās 7. panta 1. punktu dalībvalstīm ir jāparedz, ka līguma noteikums vai prakse attiecībā uz maksājuma dienu vai termiņu, nokavējuma procentu likmi vai atgūšanas izmaksu kompensāciju nav izpildāma vai rada iemeslu prasībai par zaudējumu atlīdzību, ja tā ir redzami netaisna pret kreditoru. Nosakot, vai līguma noteikums vai prakse nav redzami netaisna, ir jāņem vērā visi lietas apstākļi. Šādā ziņā, lai gan tā nav formulēta identiski Direktīvas 2000/35 3. panta 3. punktam, kreditoriem sniegtā aizsardzība Direktīvas 2011/7 7. panta 1. punktā būtiski neatšķiras no priekšgājējā direktīvā sniegtās aizsardzības. 7. panta 2. un 3. punktā tomēr ir ieviesta nozīmīga papildu aizsardzība kreditoram, un ir vērts izpētīt to sīkāk.

57. Pirmkārt, 7. panta 2. punktā ir paredzēts, ka 7. panta 1. punkta nolūkā ir uzskatāms, ka redzami netaisns ir līguma noteikums vai prakse, kas izslēdz nokavējuma procentus. Lai gan vārdkopa “līguma noteikums” nav jāizskaidro, jēdziens “prakse” var būt jāizskaidro. Direktīvā tas nav definēts. Man šķiet, ka ar to tiek saprasts kaut kas tāds, kas ir spēkā līguma noslēgšanas brīdī. Ar to domāju vienošanos, kas gan nav skaidri ierakstīta vai noteikta līgumā, bet kurai tomēr ir saistošs spēks starp pusēm, kas visbiežāk parasti rodas to savstarpējo darījumu vai lietojuma un paražu konkrētajā tirdzniecības vai uzņēmējdarbībā rezultātā. Ar to tiek atspoguļota attiecīgo tiesību aktu daļas vispārējā shēma un nolūks, un tajā ir jāparedz noteikumi, ar ko tiek regulētas materiāltiesiskās sekas līgumiem, kas noslēgti starp pusēm, kurām parasti ir nevienlīdzīgas iespējas aizstāvēt savas intereses. Lai nodrošinātu

25 — “Uzņēmums” 2. panta 3. punktā ir definēts kā “organizācija, kas nav publiska iestāde un kas darbojas, veicot neatkarīgu saimniecisku vai profesionālu darbību, pat ja šo darbību veic viena persona”.

26 — “Publiskas iestādes” nozīme 2. panta 2. punktā ir definēta kā “līgumslēdzēja iestāde, kas definēta [Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV L 134, 1. lpp.)] 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā un [Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta] Direktīvas 2004/18/EK [par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.)] 1. panta 9. punktā, neatkarīgi no līguma priekšmeta vai vērtības”.

27 — Preambulas 23. apsvērums.

28 — Skat. turklāt 57. un nākamos punktus.

29 — Skat. turklāt 57. un nākamos punktus.

30 — Tā 2. panta 7. punktā ir definēta kā viena no šādām likmēm: “a) dalībvalstij, kuras valūta ir euro: i) vai nu procentu likme, ko Eiropas Centrālā banka piemēro savām jaunākajām galvenajām refinansēšanas operācijām; ii) vai arī galējā procentu likme, kas noteikta Eiropas Centrālās bankas jaunāko galveno refinansēšanas operāciju mainīgas procentu likmes izsoles procedūrās; b) dalībvalstij, kuras valūta nav euro – savas valsts bankas noteiktā līdzvērtīgā likme”.

nepieciešamo aizsardzību, 7. panta 2. punktā ir paredzēti noteikumi par samaksu un maksājumu kavējumu sekām, ko pēc definīcijas līgumslēdzējas puses ir aicinātas iekļaut savos līgumos (“burkāns”). Ja tie nav iekļauti, tad vai nu ir jāuzskata, ka to rezultātā izpilde nav iespējama (vai – dažos gadījumos – var radīt neizpildāmību), vai arī tie rada iemeslu prasībai par zaudējumu atlīdzību (“pātaga”).

58. Manu secinājumu apstiprina “prakses” jēdziena interpretācija Direktīvas 2011/7 preambulas 28. apsvērumā, atbilstoši kurai “ar šo direktīvu būtu jāaizliedz ļaunprātīgi izmantot brīvību slēgt līgumus par ļaunu kreditoram. Līdz ar to gadījumos, kad līguma noteikums vai prakse attiecībā uz maksājuma dienu vai termiņu, nokavējuma procentu likmi vai atgūšanas izmaksu kompensāciju nav attaisnojami, pamatojoties uz parādniekam piešķirtajiem nosacījumiem, vai arī tas galvenokārt ir paredzēts parādnieka papildu likviditātes nodrošināšanai uz kreditora rēķina, tas var tikt uzskatīts par šāda veida ļaunprātīgu izmantošanu. Šajā nolūkā saskaņā ar akadēmisko Vienotā modeļa projektu [31] jebkurš līguma noteikums vai prakse, kas acīmredzami novirzās no labas komercprakses un ir pretrunā labai ticībai un taisnīgai darījumu veikšanai, būtu jāuzskata par netaisnu attiecībā pret kreditoru [..]”. Šajā kontekstā vēlos atzīmēt, ka Vienotajā modelī ir ietverta šāda “Līguma noteikumu” definīcija: “līguma noteikumi var izrietēt no skaidri vai klusējot izteiktas pušu vienošanās, no tiesību normām vai starp pusēm noteiktās prakses vai paražām”³².

59. Otrkārt, 7. panta 3. punktā ir ieviests pieņēmums, ka redzami netaisns ir līguma noteikums vai prakse, kas izslēdz atgūšanas izmaksu kompensāciju. Šajā sakarā tas atšķiras no 7. panta 2. punkta, ciktāl tajā ir noteikts, ka nokavējuma procentu izslēgšana ir “uzskat[āma]” par redzami netaisnu. Citiem vārdiem sakot, nevar būt nekādu diskusiju par šo jautājumu, turpretim 3. punkta pieņēmums ir atspēkojams. Parādniekam, kas mēģina to apgāzt, tādējādi būs jāiesniedz pierādījumi, kas ir pietiekami, lai apgāztu jebkurus argumentus par pretējo un pārliecinātu par savu nostāju.

60. Izņemot šo jautājumu, 7. panta 3. punkts ir jāsaprot tāpat kā 7. panta 2. punkts.

61. Lai gan Direktīvā 2011/7 neapšaubāmi ir paplašināta kreditoriem pieejamā aizsardzība pret kavētu maksājumu, tās kopējā struktūra būtībā paliek līdzīga Direktīvas 2000/35 struktūrai. Tādējādi tajā tiek pieprasīts, lai dalībvalstis nodrošina, ka kreditoriem ir piešķirtas tiesības attiecībā uz dienu, no kuras jāsāk maksāt nokavējuma procentus saskaņā ar līgumu, šo procentu likmi un atgūšanas izmaksu kompensāciju. Jebkurš parādnieka mēģinājums noslēgtajā līgumā uzspiest redzami netaisnus noteikumus vai praksi var novest vai tiešām novedis pie tā, ka šis noteikums nebūs izpildāms vai radīs iemeslu prasībai par zaudējumu atlīdzību.

62. Tomēr, manuprāt, Direktīvā 2011/7 nav nekā tāda, kas liegtu kreditoram likumīgi noslēgt brīvprātīgu vienošanos ar parādnieku pēc tam, kad kreditors ir izpildījis līgumu, saskaņā ar kuru viņam ir jāsaņem tūlītēja attiecīgā pamatparāda samaksa saskaņā ar līgumu apmaiņā pret atteikšanos no prasījumiem, uz kuriem viņam citādi būtu tiesības attiecībā uz maksājuma kavējumu un uz atgūšanas izmaksu kompensāciju. Konkrētāk, man šķiet, ka šādas vienošanās noteikumi nav “līguma noteikums vai prakse” direktīvas 7. panta 1. līdz 3. punkta izpratnē un nav arī, paplašināti aplūkojot, “redzami netaisni” jau iepriekš 42. punktā norādīto iemeslu dēļ. Attiecībā uz šīs direktīvas piemērošanu pamatlietā mani iepriekš 43.–50. punktā izklāstītie apsvērumi par Direktīvu 2000/35 vienlīdz attiecas uz Direktīvu 2011/7.

63. Jāpiebilst, ka, lai gan Vācijas valdība piekrīt, ka Direktīvas 2011/7 7. panta 2. un 3. punkts nav piemērojami apstākļiem pamatlietā, tā apgalvo, ka 7. panta 1. punkts tomēr būs būtisks. Citiem vārdiem sakot, šis noteikums nav ierobežots laikā tikpat lielā mērā kā 2. un 3. punkts.

64. Nepiekrītu.

31 — Šis dokuments ir pieejams internetā šādā adresē: http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcfr_outline_edition_en.pdf.

32 — II sadaļa – 9:101.

65. Izmantojot vārdkopu “līguma noteikums vai prakse” 7. panta 1., 2. un 3. punktā, likumdevējs skaidri ir paredzējis, ka katrs no šiem noteikumiem ir jāpiemēro vienādos apstākļos. Tādēļ 2. un 3. punktā ir vienīgi paredzēti stingrāki noteikumi, kas attiecas uz īpaši acīmredzamu pārkāpumu gadījumiem. Tie ir piemērojami “1. punkta nolūkā”. Visi trīs punkti identiski ir piemērojami *ratione temporis*.

66. Manuprāt, no tā izriet, ka Direktīva 2011/7 un, it īpaši, tās 7. panta 2. un 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā netiek aizliegtas valsts tiesību normas, kurās a) kreditoram tiek dotas tiesības pieteikties uz shēmu, kurā paredzēta “paātrināta” attiecīgā pamatparāda samaksa saskaņā ar līgumu, ja kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības, ar nosacījumu, ka tas atsakās no tiesībām saņemt nokavējuma procentus un atgūšanas izmaksu kompensāciju, savukārt b) kreditoram tiek ļauts atteikties pieteikties uz šādu shēmu, kā rezultātā tam paliks tiesības saņemt gan procentus, gan kompensāciju, lai gan iespējams, ka tam ievērojami ilgāk būs jāgaida, lai saņemtu samaksu.

Trešais jautājums

67. Tā kā trešo jautājumu iesniedzējtiesa uzdod tikai apstiprinošas atbildes uz pirmo un otro jautājumu gadījumā, uz to nav jāatbild.

Secinājumi

68. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uzskatu, ka Tiesai uz *Juzgado Contencioso-Administrativo No 6, Murcia* (Mursijas administratīvā tiesa Nr. 6, Spānija) uzdotajiem jautājumiem būtu jāatbild šādi:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīva 2000/35/EK par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos, it īpaši tās 3. panta 3. punkts, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 16. februāra Direktīva 2011/7/ES par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos, it īpaši tās 7. panta 2. un 3. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka tajos netiek aizliegti valsts tiesību akti, kuros:
 - a) kreditoram tiek dotas tiesības pieteikties uz shēmu, kurā paredzēta “paātrināta” attiecīgā pamatparāda samaksa saskaņā ar līgumu, ja kreditors ir izpildījis savas līgumsaistības, ar nosacījumu, ka tas atsakās no tiesībām saņemt nokavējuma procentus un atgūšanas izmaksu kompensāciju, savukārt
 - b) kreditoram tiek ļauts atteikties pieteikties uz šādu shēmu, kā rezultātā tam paliks tiesības saņemt gan procentus, gan kompensāciju, lai gan iespējams, ka tam ievērojami ilgāk būs jāgaida, lai saņemtu samaksu.
- Uz iesniedzējtiesas trešo jautājumu nav jāatbild.